

РЕЦЕНЗИЯ

на доц. д-р Антоанета Запрянова

за научната дейност на доц. д-р Йорданка Маринова Гешева,
кандидат за заемане на академичната длъжност „Професор“,
по научна специалност – 05.03.21 „Документалистика, архивистика,
палеография (включително историография и източникознание)

С хабилитационния си труд „Фамилия графове Пеячевич между легендите и реалността (втората половина на XVII-XX век). Историко-генеалогично изследване“ доц. Гешева се представя като изследовател в областта на генеалогията, която е в професионалното направление 05.03.21 „Документалистика, архивистика, палеография (вкл. историография и изворознание)“. Но преди да подчертая приносния му характер, ще насоча вниманието към нейната научна продукция, която също може да се подведе под този шифър – изворознание, конкретно обнародването на критични анализи на документи за историята на българската историческа наука (в науковедския смисъл на понятието), биографика, с няколко публикации се вписва в историческата социология, социалната и културната антропология. Във всяко изследване се откриват приносни моменти, както и в големия брой публикации, посветени на събитийната история.

Изречено в цифри: до хабилитацията за доцент – 2 монографии, 1 Предговор и бележки към сборник с документи, 26 студии и статии, 16 рецензии за книги на колеги; след хабилитацията – 1 монография, 1 сборник студии и статии, 3 участия в колективни трудове, 40 публикувани студии и статии, 8 приети за печат. При това студийните публикации са в наши и чуждестранни авторитетни научни списания. Цифрите са красноречив атестат и основание за заемане на академичната длъжност „Професор“ от доц. д-р Гешева.

С професионално удовлетворение ще насоча вниманието към хабилитационния труд „Фамилия графове Пеячевич между легендите и реалността (втората половина на XVII-XX век). Историко-генеалогично изследване“. Оценката ми е изцяло положителна с подчертаване, че е първата академична генеалогия на българска благородническа фамилия,

която има приносни стойности не само за самата генеалогия – особено с използването на модерна IT методика, но за политическата и културната история, историческата демография, историческата социология, при това в доста обширен географски ареал – от България до Унгария, от Балканите до далечни региони по света, станали втора родина на много от последните поколения на рода Пеячевич. За отбелязване е, че книгата има 8 рецензии, а това е най-добрата форма за „налагане” в научен оборот на приносните изследвания. Наистина пръв академичен опит бе направен от проф. Иван Божилов с монографията „Фамилията на Асеневци /1186-1460/. Генеалогия и просопография”, издадена през 1985 г. Изградена е на документи от чужд произход – основно от Франция, но не е приложена модерната генеалогична методология, чиято „родина” е Франция. По-скоро е подчинена на просопографията, която не може без генеалогични факти.

В хабилитационния труд приносът е еднакво голям и на историка Гешева и на генеалога Гешева. Основавайки се на познанията ми по теорията на генеалогията, ще подчертая изключителния принос по отношение на номерацията за българската IT-методика. Припомням, че първи теоретизират Клод-Франсоа Менестрие и Жан - края на XVII в., следва усъвършенстване през XVIII-XX в. и много от генеалозите от миналия век се наричат ученици на „Айцингер-Соза”, „Соза-Страдониц”, най-вече на школата „Айцингер-Страдониц”.

Д-р Гешева проучи литературата, стъпи на постигнатото и изведе ново познание. Тя правилно е отделила място за обяснение на своя избор за генеалогична номерация, защото книгата ще се чете и от непросветени в тази област – при поредната и продължаваща номерация за стотици потомци, ако се спазва хоризонталният принцип, се получава объркване на родовите разклонения; или пък се губят поколенията, ако се използва вертикалният. Всеки метод си има положителни страни и недостатъци, подчертава авторката, но трудността при Пеячевичи идва от многото поколения – между 8 до 10 от легендарния период и още 12 от времето след напускане на българските земи. Тя обяснява, че се е спряла на този донякъде заимстван от други генеалогии модел, донякъде съставен и пригоден според обстоятелствата - от нея. Моята оценка е, че макар и по пътя на комбинаториката доц. Гешева е постигнала оригинален метод, което е научно-приложен принос в генеалогичната методика.

Първите родословни дървета на отделни клонове на фамилиите Парчевич, Кнежевич, Пеячивич са правени от семейния историограф Юлиан граф Пеячевич през втората половина на XIX в., чиято номерация е практикувана в онова време. След него е направена генеалогична таблица на Фердо Шишич (1896 г.) и родословното дърво на Рудолф Хорват (1916 г.) - в края на XIX и в началото на XX в. Бих казала, че не са изключение генеалогии като тази на М. Марек и на Ясминка Найцер-Сабляк, защото са подчинени по-скоро за доказването на биологичната кръвно-родствена връзка и на наследствени права, без просопографски сведения. Докато в рецензирания труд авторката търси и разкрива проявлението на рода Пеячевичи не само като кръвно свързани предци и потомци, а като членове и на рода, и като граждани на вторите родини, където са живели и са давали свой принос в социалното им развитие.

Към положителната си оценка не мога да не прибавя и богатството на изворовата база, върху която е изградено изследването на фамилията графове Пеячевич. Авторката привлича документи от официален и личен произход, домашни и чужди извори, веществени паметници, устни извори. Някои от тях тя прилага като илюстрации, което също има евристичен характер, защото и от тях може да черпят информация историци, хералдици, палеографи, пък и всеки, който търси „аромата” на съответното време.

В родословното повествование авторката се подчинява на извечната познавателна функция на генеалогията да бъде паметта и моста между поколенията, както и на задачата да пише “без гняв и пристрастие”, както ни е завещал древният мислител. Това е безусловно методологично изискване. Повествованието на доц. Гешева за предци и потомци Пеячевичи, извървели житейската си пътека, показва и плюсовете, и минусите.

Методологичното изискване за обективност включва и друго задължение. Животът на индивида – бил то бележит, или неизвестен, не е протичал извън времето и пространството, извън живота на обществото. А той е специфичен във всеки отрязък от своето развитие от миналото към настоящето, защото е зависим от степента на развитие на науката и техниката, езика, даже на светоусещането. И още – специфика, която има своя „отпечатък” и върху документите – извор на генеалогична информация за родоизследвателя, от съответното историческо време и

географско пространство. Генеалогията на Пеячевичи е отговорила на тези изисквания, затова звучи достоверно и убедително. Това е изследване, основано на хронологичната, лингвистичната и историко-географската точност, това е генеалогично описание, включило и „езика” на документа, защото това е лексикалният „аромат” на съответното време, така богато разнообразен поради широкия географски ареал на живота на рода Пеячевич.

Азбучно е изискването за изряден граматичен строй на изказа според правилата на българския език. Но ако на тази изрядност липсват изразителните и естетическите средства на синтаксиса, то повествованието се превръща в родословна статистика: роден..., работил..., семеен... В труда си доц. Гешева представя на читателя научно родословие, но поднесено живо, като разкрива генетичната унаследеност, с плюсовете и минусите в социалната реализация на членовете на рода, професионалните качества, приносите в различните сфери на обществения живот. Много родови проучвания, на които съм била рецензент или редктор, при наличие на информация за социалните проявления на предци и потомци в един или друг аспект, в крайния резултат тя липсва, защото избраната схема е ...роден, ...живял, ...умрял. В случая генеалогията и просопографията на Пеячевичите е станала част от гражданската история на България, Хърватия, Австро-Унгария и пр.

Подчертавам приложената от доц. Гешева интердисциплинарна методология. Вече споменах, че тя се доказва като добър генеалог и историк. Но за обективността на анализите тя е приложила методите на историческата география, историческата демография, хералдиката, изкуствознанието. А илюстрациите от близо 90 броя цветни снимки на къщи, дворци и гробници на фамилията, на картини и портрети, на гербове и оръжия визуализират генеалогичното повествование. Картата на районите и селищата, където членове на фамилията пребивават или на местата на важни битки, показват широтата на обхванатите от Пеячевичи региони. Но въпросът не е само до онагледяването. В голямата си част фотографските извори се публикуват за първи път и може да подтикнат за следващи изследвания, особено що се отнася до гербовете и другите веществени извори.

Същата положителна оценка се отнася и за студийните публикации в областта на генеалогията. Най-общо казано те доразвиват поставени в монографията въпроси. Например публикуваната в сборника „Държава, общество и култура на българи и хървати. VII-XXI век” статия „Ладислав и Теодор графове Пеячевич в политическия живот на Хърватия (1880-1883; 1903-1907 г.)” (С., 2009, с.210-222 (статията); с.526-527(резюме на английски език). Това са двама от представителите на фамилия Пеячевич - Ладислав и Теодор, които са оставили забележима следа в хърватския обществен живот.

Трябва да се знае, че и двамата са потомци на брата на Георги Пеячевич - Марко, който след разгрома на въстанието се установява в Славония, т.е. в земите на днешна Хърватия. Той взема участие във войните на австрийците срещу Османската империя. В хърватската история Ладислав и Теодор достигат до най-престижната управленска позиция - бан. Стоят по около 3-4 години начело на хърватската държава по време, когато тя е в рамките на Австро-унгарската империя, но е на пряко подчинение на унгарците. При бан Ладислав Пеячевич се постига разширяване на хърватските земи, а при Теодор граф Пеячевич се засилва борбата за използване само на хърватски език в държавната администрация и в учрежденията в противоборство с унгарското правителство. Може макар и условно да кажем, че потомците са наследили родовата черта – отговорност и вяност към род и родина.

Към началото на генеалогичната научна ориентация на доц. Гешева отнасям статията „Графове Пеячевич от Вировитичко-Нашичкото разклонение”, публикувана в сб. „Националноосвободителните движения в българските земи XV- XIX в. и тяхното отразяване в музеите” (Чипровци, 2009, с. 50-55). Изследването е и първи опит да бъдат представени пред българската общественост бароните и графовете Пеячевич. Анализът разкрива делението на фамилията на разклонения, като е акцентирано е върху най-дълго просъществувалата линия – Вировитичко-Нашичката, по която има доста спорове. Представени са накратко най-видните наследници на тази фамилия – водачът на Чипровското въстание Георги Пеячевич, неговият брат Марко; първият граф Йосиф II, бановете Ладислав и Теодор графове Пеячевич и др.

Отговор на спора между хърватски, унгарски, сръбски, български изследователи около най-ранните сведения за предците на фамилия

Пеячевич дава и статията „Босненско?-българското начало на фамилия Пеячевич”, публикувана в сп. Исторически преглед (кн. 3-4, 2010, с. 41-60). С критичен анализ на труда на австро-унгарския благородник Юлиан граф Пеячевич, привличайки нови извори, отсявайки данните легендарен характер от средата на XIV до края на XVI в., авторката показва реалните исторически обстоятелства, в които би могло да бъде вмъкнато това начало, и коригира някои явни грешки в дати и събития.

С документални уточнения за босненски период на фамилията е публикацията „Bugarsko razdoblje obitelji Pejačević”, обнародвана в: ARTOS. Časopis za znanost, umjetnost i kultura. Broj 2 /2015 g. Osijek, Croatia: <http://www.uaos.unios.hr/artos/index.php/hr/casopis/broj-2-2015>

Чрез родословната таблица се онагледява династия Котроманичи към момента на предполагаемото включване на Парчия в събитията, както и връзката между отделните представители на рода Парчевичи-Пеячевичи. В отговор на доста писания със спорни аргументи, с приложения генеалогичен метод и критичен анализ доц. Гешева защитава тезата, че връзките на Парчевичи с династията на Котроманичите нямат реална историческа основа и имат по-скоро легендарен характер.

Обобщаващ характер има статията „Графовете Пеячевич” в сп. „Наука” (С., 2014, № 3, с. 53-59), която проследява най-важните инициативи на фамилията, представени са подходите им в себеутвърждаването като част от аристократичното общество на австрийската империя.

Неизвестни и малко известни факти от генеалогията на Пеячевичи дава и статията „Двама късни представители на фамилия графове Пеячевич и връзките им с българите от края на XIX в.” в сборник ”България и Балканите в сферата на европейските влияния през XIX – XXI век”. (В.Търново, 2013, с. 76-83). Става въпрос за Никола граф Пеячевич - един от тримата генерали на фамилията, и Габриел граф Пеячевич, кандидат за български княз през 1886-1887 г. Доц. Гешева аргументирано коригира твърдения в българската и в частност в хърватската история, че Габриел се кандидатира за български княз през 1879 г. заедно с Александър Батенберг. Същото се отнася и за статията в чуждестранния Каталог от изложба „Likovna baština obitelji Pejačević” (GLUO, Osijek, 2013, s. 255-266). За

подчертаване е генеалогичният анализ на родовите разклонения в края на XV век, утвърждаването и налагането на тези родове в българските земи.

Новост може да наречем статията „Фамилия Пеячевич и изграждането на нови селища в Хабсбургската империя (средата на XVIII – XIX в.). Публикувана в сб. „Град и памет” (Пазарджик, 2012, с. 374-380) тя дава знание за българската история на архитектурата, освен че осветлява социалния образ на Пеячевичи. Става въпрос за непознат за българската история начин на заселване на население и на създаване на нови селища. Начинът е свързан преди всичко с обществено-икономическите условия и със социалните отношения в Хабсбургската империя, а по-късно и в Австро-Унгария. В случая инициативата за създаване на селищата произтича от фамилия Пеячевич. Новото в образа на Пеячевичи е техните дейности по изграждането на селищата и помощта им към поселниците.

От науковедска гледна точка е нормално изследователят да допълва разработени въпроси в монографичния си труд. Така е и със статията „За някои неизвестни и малко известни факти около живота и дейността на Георги Пеячевич”, публикувана в сб. „Помощни исторически дисциплини. Т. VII. Евразийски хоризонти: Минало и настояще. Сборник в чест на проф. д.и.н. Валери Стоянов” (С., 2012, 171-189).

Вниманието е насочено към военните събития от втората половина на август 1688 г., когато пред австрийските войски е поставен Георги Пеячевич със своите български конни отряди и заедно с Богдан Маринович са отправени към днешния гр. Монтана. По пътя водят редица сражения. За базов лагер на въстаниците е определена местността „Жеравица” (западно от Монтана). Според доц. Гешева мястото вероятно не е избрано случайно, а е предварително съгласувано с австрийското главно командване. Задачата на въстаниците е да прогонят османските войски от района около Видин. На „Жеравица” стават най-големите сражения на въстаниците с турските войски, които успяват да ги разгромят. Георги Пеячевич, братята му и други български четници отново се присъединяват към австрийските войски и воюват с тях няколко години, заселвайки се постепенно във вторите си родини.

За помощта, която оказва на австрийските войски, е получената на баронската титла. Дипломата, с която е удостоен, е важна от историческа гледна точка с това, че в нея се споменават заслугите на Георги Пеячевич

към австрийската армия и към императорския дом. Това е официално потвърждение за участието във военните действия под ръководството на генералите Ветерани, Хайслер и Людовиг Баденски в битките при Ниш, Видин и др.

Прилагайки методите на дипломатиката и палеографията доц. Гешева разглежда „Императорските дипломи и грамоти на Парчевичи и Пеячевичи като извор за родословието и за дейността им”. (сп. Родознание/Genealogia, кн. 3-4/ 2012, с. 79-89). Тя анализира баронските дипломи на Петър Перчевич и на Георги Пеячевич, но с акцент каква важна и актуална информация може да се извлече от такъв вид документи – родословни сведения за семейството, за братята и сестрите на обдарявания човек, за съпругите и за децата; за неговите действия в полза на Хабсбургската империя; за заеманите длъжности. И тъй като всеки, който получи титлата барон или граф придобива право на личен семеен герб, то в документите се запазват сведения за герба, за символите, които той притежава и т.н. Статията е в специализираното генеалогично списание и може да се нарече урок по интердисциплинарна методология.

С принос към генеалогичната ономастика е приетата за печат статия „Родовите имена като източник на информация” в „Родознание/Genealogia”, кн. 1-2, 2015 г. С емпиричния материал от генеалогичните изследвания на родовите имена при двете фамилии - Пеячевичи и Гешови, се изяснява колко трайна е родовата памет, доколко се спазва традицията; кога новото време дава отражение върху рода и как се променят имената в резултат на събития. И при двете фамилии се открива стремеж към запазване на българския дух и почитане на традицията – при цялата пъстрота на родовия ономастикон, но при Пеячевичи имената са обусловени и от стремежа фамилията да се адаптира в новата социално-икономическа среда, в обществените кръгове, в политическата система.

Част от методологичния инструментариум са и методите на историческата демография, които виждаме в статията „Свободните хърватски земи- новата родина на фамилия Пеячевич (края на XVII – първата половина на VIII в.)”. публикувана е в загребския сб. „Хървати и българи през вековете – история, култура, изкуство и език” (Zagreb, 2013, s. 73-98). Въз основа на преценка на историческите извори е детайлизиран преселническият път на фамилия Пеячевич към Южна Унгария и в Славония, описан е трагизмът в живота на бежанците. Вниманието е

насочено и към преселването на чипровски българи в Хърватия - колонията в Осиек, където идват и братята на Георги Пеячевич - Иван и Марко Пеячевичи. Цялата българска колония по един или друг начин се реализират в икономическия, военния, политическия, културния и религиозния живот на Австрийската империя, но винаги с надеждата, че ще успеят да се върнат в родната България. Това се доказва от сборниците с родови изследвания на банатските българи и редица статии в сп. „Родознание/Genealogia”.

За обвързаността на въстанието с войната на Свещената лига, събитията в северозападните български земи и миграционния път в търсене на нова родина след погрома на въстанието е студията „Войната на Свещената лига от 1683-1699 г., Чипровското въстание и съдбата на прокудените българи”, публикувана в тематичния сб. „Личност, народ, история. Националноосвободителните борби през периода XV-XIX в. Сборник студии и статии” (С., 2014, с. 16-28).

С принос към историята на дипломатията е статията „Петър граф Пеячевич, хърватската държава и България” (сп. История/ History, кн. 2/2014, с. 127-139). Графът - интелектуалец, обществен деец, управител на именията на Пеячевичи в Нашице, по време на Втората световна война става един от известните хърватски дипломати. След войната граф Пеячевич и неговото семейство емигрират в Аржентина, установяват се там и повече никога не се завръщат в Хърватия.

Културно-антропологичният подход на доц. Гешева изпъква в студията „Архивите, книгите, изобразителното изкуство и музиката в живота на фамилия графове Пеячевич”, публикувана в сб. „Европа в културното и политическото битие на българи и хървати” (С., 2014, с. 219-236). Узнаваме, че фамилия графове Пеячевич оставят трайни следи в областта на изобразителното изкуство, музиката, литературата. Те са първата фамилия в Славония, която създава частен архив, макар и разпилян през годините. Евриситичен извор на информация са портретите на най-видните членове, на съпругите и децата, фамилните гробници, които са проектирани от най-видните архитекти, двете библиотечни зали в двореца в Нашице, където са събрани към 5000 тома по история, география, литература, икономика, политика, статистика, множество речници, енциклопедии, справочници. Узнаваме и за трудовете на самите графове Пеячевичи - повече от двадесет на брой, отпечатвани в

продължение на два века - от началото на XVIII в. та чак до 1909 г. От тях 11 са написани на латински език, 5 на немски, 4 на унгарски. Четирима от авторите са били професори и преподаватели в различни учебни заведения в Буда, Тирнау, Виена, Любляна, Грац, Загреб; двама са имали духовен сан. Седем от творбите са с богословско-религиозно съдържание.

Към този вид анализи прибавям и статията „Дора графиня Пеячевич – признатата и непозната”, публикувана в сб. „Историк със съдба на творец и преподавател. Сборник в чест на 60-годишнината на проф. дин Людмил Спасов. Т. I” (Велико Търново, 2009, с. 182-190). Посветена е на живота и творческата дейност на най-известната през XIX и първата четвърт на XX век хърватска композиторка – Дора графиня Пеячевич. От особен интерес са нейните връзки с интелектуалци от тогавашното хърватско и европейско общество, възгледите ѝ за мира и за войната, отношенията към обикновените хора.

Културната антропология е водеща и в историческия анализ „Между философията, историята и теологията: Петър Яков барон Пеячевич и Франц Ксавер барон Пеячевич”, приета за печат статия в сборник от конференция „Традиции, постижения, перспективи на балканската културология”, проведена през юни 2014 г. Родословоната схема показва, че двамата са от най-ранните предци на фамилията, за които твърде малко е писано, или ако е писано по малко, то е с погрешни схващания. Доц. Гешева се основава на нови изследвания главно на хърватски автори, за да осветли живота и творческата дейност на Петър Яков барон Пеячевич и Франц Ксавер барон Пеячевич”, членове са на Ордена на йезуитите.

Същият водещ методологичен инструмент е използван и в статията „Благотворителни инициативи на българската фамилия Пеячевич в Хърватия”, публикувана в Известия на Исторически музей Кюстендил. Том XVII (В. Търново, 2011, с. 187-194). Ако погледнем назад в средните векове, ще открием, че меценатството е „ген”, предаван в аристократичната душевност. Този „ген” е характерен и за фамилия Пеячевич, разкрива доц. Гешева, особено що се отнася до ролята им за развитието на католическото образование и за укрепване престижа на францисканската католическа църква.

Генеалогия, културна антропология и историческа социология – от тези науки е изграден методологичния инструментариум в студията

„Елизабета /Лила/ графиня Пеячевич и Екатерина Каравелова – интелектуалки и първи дами на своите общества”, публикувана в Загребския сборник, посветен на изтъкнати хърватски и български интелектуалки (Zbornik radova Istaknute hrvatske I bugarske intelektualke u znanosti i umjetnosti. Zagreb, 2011, s.165-184). Генеалогия, доколкото двете дами – интелектуалки, общественички, благотворителки, са в родословието по по съпружество известните политици и държавници. Съпругът на Лила е Теодор граф Пеячевич, а на Екатерина - Петко Каравелов. Културна антропология, доколкото разкрива тяхната роля и място в културното развитие на обществата. Историческа социология, доколкото надниква в „интимния” свят на две семейства от политическия елит на двете държави. Тук прибавям и статията „Политикът през погледа на съпругата си: Екатерина Каравелова и Султана Рачо Петрова”, публикувана в Известия на Българското историческо дружество, т. 40 (С., 2008, с.288-297).

Същата интердисциплинарна методология е приложена и в приетата за печат статия „Войната и мирът в живота на фамилия графове Пеячевич – за сборник в чест на 75-годишнината на доц. д-р Румяна Божилова”, подготвян от Институт по балканистика с Център по тракология при БАН. Представени са предци и потомци Пеячевичи, чиито живот е свързан с военния елит.

Не ще е пресилено, ако кажа, че доц. Гешева умее да прилага и „чистата” историческа социология, което прави приноси нейните изследвания като: „Социална основа и членски състав на Консервативната партия в Княжество България (1879 - 1886 г.), публикация в „Преломни времена. Юбилеен сборник в чест на 65-годишнината на проф. Любомир Огнянов” (2006, с. 124-143); „Избиране на представители от Карловска околия във Великите народни събрания (1886-1911 г.)” – сб. „Местното самоуправление. История и перспективи” (Карлово, 2006, с. 16-18); „Габровско-севлиевиетият регион в изборите за Велико народно събрание. 1879-1911 г.” – сб. „Модернизацията на България и Габрово. 1878-2006” (В. Търново, 2007, с.245-253); „Политическа активност и електорални нагласи на населението на Пазарджишкия регион в изборите за Обикновено и Велико народно събрание (от Съединението до началото на ХХ век) - в „Министри и законодатели от Пазарджик. 1879-1947 г. (Пазарджик, 2009, с. 36-46).

Съчетание на методите на сепулкралната и социокултурната история е приложено в „Семейните гробници на фамилия Пеячевич – места на памет според определението на Пиер Нора” в монографията за Пеячевичи, с. 215-233. Аристократи по статукво в новите родини, а според мен и като душевност, с осъзнатост за достолепие и достойно социално положение и дейности, те оставят спомена за себе си и по местата, където са погребвани. През XVIII и първата половина на XIX век тленните останки на почти всички от фамилията Пеячевичи са полагани в църквите на съответните населени места, паметните им плочи обикновено съдържат кратки данни за живота и делата им, както и гербовете на фамилията. През втората половина на XIX век Пеячевичи вече строят самостоятелни гробници в Нашице, Ретфала, Подгорач, т.е. веществено свидетелство за могъществото на фамилията, за техния авторитет и влияние, но за да останат в съзнанието на благородниците и на обикновените хора, на които те, по силата на системата са господари.

Откроявам няколко публикации, които определям като приноси за историята на българската наука с надеждата, че станат достояние на специалистите от Центъра по наукознание. Изброявам обнародваните и непубликуваните: „Иван Евстратиев Гешов и Българското книжовно дружество: от дописен член до председател (1881-1911 г.)” за сп. „Наука” (кн. 6 /2014 г., с. 30-33) и двойно разширен вариант за сборник от конференцията, проведена в Пловдив на 6-7 ноември 2014 г.; „Културни и научни взаимодействия на Българското книжовно дружество с поляци” – в сайта на Институт за исторически изследвания от дата 20-21 март 2014 г. (сборник доклади от българо-полска конференция), с. 66-73. „Д-р Константин Иречек, България и Българското книжовно дружество” – за сп. Наука , кн. 1/2015 г., с. 14-19; „Иван Кукулевич Сакцински и неговите връзки с Българското книжовно дружество” - за сп. „Наука” за 2015 г., както и глава втора: „Българското книжовно дружество по пътя на своето утвърждаване и преобразуване” от подготвената за печат колективна монография „История на Българска академия на науките (1869-2014)”.

Ще подчертая и качеството на доц. Гешева на добър и добросъвестен изворовед, изявено в „Законодателство по министерската отговорност и действия на земеделското правителство по съденето на бивши министри след Първата световна война”, обнародвано в Известия на държавните архиви. Т. 92, 2006, с.18-32; в приетата за печат статия „Дипломатическите

документи като извор. Случаят Атанас Шопов” – за сб. „100 години от Балканските войни. България – извори и документи”, както и статията „По създаването и по спецификите на Търновската конституция: Марин Дринов и неговите виждания по българския основен закон” – за сборник от конференция, посветена на Марин Дринов, проведена на 31 октомври - 1 ноември 2013 г. в София.

Но насочвам вниманието към книгата „Консерваторите, партията, личностите и изграждане на българската държава (1879-1886 г.)”, издадена през 2013 г. Д-р Гешева е включила публикувани свои студии и статии, които в своята съвкупност са принос в направлението „Биографика”, което според мен също трябва да бъде към шифър 05.03.21. Към приносите в тази област включвам и персоналиите като например „Епископ Климент Браницки и неговото правителство (24.XI.1879- 26.III.1880 г.)”, публикация в сборник „Шуменци – строители на съвременна България” (Шумен, 2004, с. 43-57); „Ст.н.сър. I ст. дин Радослав Димитров Попов – изследователят, колегата, приятелят (историографски обзор)” - в „Сборник в памет на Радослав Попов” (С., 2005, с. 9-13); „Тодор Бурмов и първото българско правителство (5 юли – 24 ноември 1879 г.)” – в Исторически преглед, 2006, кн. 1-2, с. 67-79; „Димитър Греков: първи прояви на българска земя” - в „Просвета и промяна. Сборник в чест на чл.кор. ст.н. с. I ст. д.ист. н. Румяна Радкова и по случай 150-годишнината на Болградската гимназия” (С., 2010, Институт за исторически изследвания, Българска академия на науките, с. 133-150); „Еузебио Ферменджин – неговият живот и неговият документален сборник „Acta Bulgariae ecclesiastica” – в сборник „Личността в историята” (Стара Загора, 2011, с. 201-208 - електронен вариант).

В много научни посоки и в събитийната история, и в генеалогията доц. Гешева пробива методологична „пъртина”, затова не отправям забележки, особено що се отнася до генеалогичните публикации. Конкретно книгата „Консерваторите, партията, личностите и изграждане на българската държава (1879-1886 г.)” и много от персоналиите ми дават основание да препоръчам на д-р Гешева да отдели време за теоретичното осветляване на биографиката като приложна интердисциплинарна научна област, защото нейният епистемологичен характер все още не е оценен достатъчно.

Безспорен е приносът на предложения хабилитационен труд „Фамилия графове Пеячевич между легендите и реалността (втората половина на XVII-XX век). Историко-генеалогично изследване”, при това сравнен не само с постиженията на българската генеалогична мисъл. С приносен характер в областта на биографиката и събитийната история са голяма част от монографичните, студийните и статийните публикации д-р Гешева. Това ми дава основание да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да присъдят на доц. д-р Йорданка Маринова Гешева академичната длъжност „Професор”.

29 април 2015 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(Доц.д-р Антоанета Запрянова)